

Még mindig megtörténhet a csoda!

Két nehézség, két szorultság között vagyunk ebben az időszakban, mind hagyományos, mind világtörténelmi értelemben.

A Támuz 17-i és Áv 9-i böjt- és gyásznapi közötti időszak neve ez: *bén hámcárim*, vagyis a szorultságok között, Jeremiás siralmainak idézete alapján:

„Minden üldözője elérte a szorultságok között.” (Siralmak 1:3)

Az idei évben azonban ez a kifejezés új értelmet nyer. Az egyik oldalon ott a sok ezer éves történelmi gyász, az önvizsgálat ideje.

A másik oldalon pedig az Izrael országát napjainkban körülvevő ellenségek, akik mind fizikai, mind lelki fenyegetést jelentenek, akik nem állnak mellette a baj idején (tisztelet a kivételnek).

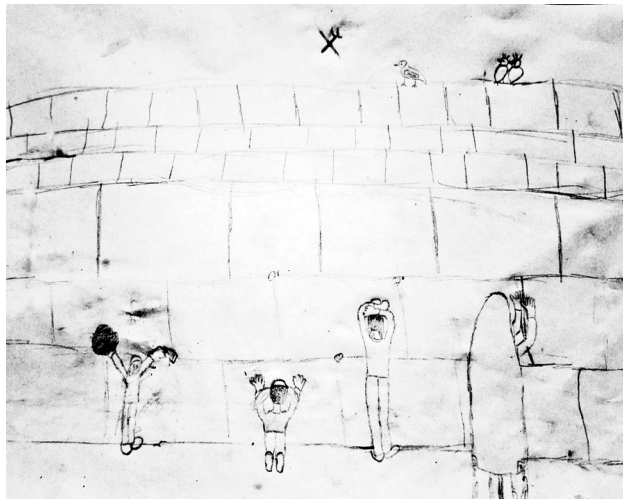
Különleges időszakaink egyik fontos tanulsága az, hogy a jelenünk és jövőnk rendberakásához vissza kell nyúlnunk a gyökerekhez.

Ha az Izrael földjét napjainkban érintő konfliktus gyökereihez nyúlunk vissza, megdöbbentő tényekkel szembesülünk. **Semmiféle történelmi-gazdasági logika nem képes ugyanis arra, hogy a mostani szituációt megmagyarázza.**

Az arab-muszlim világ hagyományosan a zsidóság egyik legfontosabb szövetségese volt a történelem során. Amikor a középkorban a keresztények tűzzel-vassal üldözték a Tóra követőit, a tiszta muszlim egyistenhit országai jelentették a menedéket és a békességet.

Nem mondhatjuk azt sem, hogy az Izrael földjén élő arabok számára az újkori zsidó bevándorlás bármiféle anyagi hátrányt jelentett volna. Az Európa országaiból elhozott jólétet, civilizációt és munkát jelentő lehetőségeknek az Izraelben élő arabok százezrei élvezték előnyeiket, egészen a legutóbbi időkig.

A konfliktus gyökerét jelentő földbirtoklás kérdése is teljességgel megmagyarázhatatlan. Napjainkban sok arab-párti aktivista érvelésében találjuk azt a nem vitatható tény, hogy

Farnadi-Jerusalími Temima rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 150 példányban.

Gázában a népsűrűség a 20-szorosa az izraeli-
linek.

Ritkábban hallunk azonban az érme másik
oldaláról: az Izrael területén élő – kizárólag
zsidó! – lakosság népsűrűsége is több mint
10-szerese az azt körülvevő arab országoké-
nak. Melyeknek a területe együttvéve Euró-
pa egészénél 30%-kal nagyobb, Izrael piciny
országának pedig csaknem 600-szorosa!

Akkor mégis mi tartja az Izrael országában
élő, de a zsidókat elutasító arabokat az or-
szágukban? A magyarországi viszonyokhoz
szokott gondolkodásunkkal nehéz lehet egy-
általán belegondolnunk az ő helyzetükbe.

Az ő országukban állandó ellenségeskedés,
feszültségek, háború és terrorizmus, míg a
határaikon túl elképzelhetetlen messzesé-
gig egy Európánál lényegesen homogénebb
terület, melyet egy közös nyelv és egy közös
vallás tart össze.

*Persze mondhatjuk, hogy ezen „testvéri”
arab országok sem kívánják ezeket a mene-
külteket befogadni. De miért nem?*

Az összehasonlítás kedvéért: Európa most
van túl két nagy menekülthullámon. A 2011-
es arab tavasz nyomán valamivel több mint
1 millió menekült került Európába. A 2022-
es orosz-ukrán háborút követően pedig 4
millió ukrán menekült érkezett Európába.

Tegyük fel az őszinte kérdést: ma Magyaror-
szágon el tudunk képzelni olyan jóindulatú,
normális embert, akit az ukrán menekültek
jelenléte annyira zavar, hogy nem képes el-
viselni őket? Nem: a legtermészetesebb em-
beri érzés az, hogy befogadjuk és sajnáljuk
azokat, akik nehéz helyzetbe jutottak.

Akkor hogyan létezik az, hogy az Európánál
30%-kal nagyobb területű arab világ nem

kész arra, hogy a legfeljebb 7 millió Izrael
területén élő arabot befogadja?

**Hogyan létezik az, hogy még ennyi évti-
zed után is a valóság és együttműködés
megtagadása, a radikalizmus és az erő-
szak szisztematikus terjesztése a domi-
nans hang?**

És ami talán még furcsább, hogy mindez ho-
gyan található a látszólag jóval civilizáltabb
világ jelentős részein is kedvező visszhang-
ra?

Gyakran halljuk: a közel-keleti konfliktus
gyökerei igen mélyre nyúlnak, emiatt felold-
hatatlan az ellentét.

Fontos, hogy ezt nem szabad elhinnünk!
A zsidó nép izraeli létezése minden logika
szerint a világ legtermészetesebb dolga is le-
hetne.

Mégsem az. A szálakat a Teremtő Gondvise-
lése irányítja, és ha az időt elérkezettnek lát-
ja, egyetlen pillanat alatt megfordíthat min-
dent. Ahogyan eddig is láttunk a világtörté-
nelemben – vagy éppen Izrael történelmé-
ben – váratlan és kiszámíthatatlan fordulat-
kat.

Mindezt azért fontos tudatosítanunk, mert a
mostani időszakban a Teremtő pontosan arra
hív minket, hogy térjünk meg Őhöz. In-
spiráljanak minket a történelmi vesztesége-
ink, a gyászos időszak, vagy éppen az éppen
aktuális, fenyegető veszély.

**Fogadjunk meg, amit tudunk, szerezzünk
érdemeket, ami életet menthet ebben az
időszakban!**

A legtöbb ember azt mondhatja: vajon éppen
az én érdemem fogja „megmenteni a vilá-
got”? *Rámbám* azt a meglepő kijelentést te-
szi, hogy igen: minden embernek úgy kell

felfognia, mintha az ő jócselekedetei döntenek el a világ jövőjének a sorsát:

„Az embernek úgy kell tekintenie magát az egész év során, mintha félig érdemes, félig vétkes lenne. Ugyanígy, az egész világ is félig érdemes és félig vétkes.

Ha csak **egyetlen vétket is vét**, azzal saját magát és az egész világot is elbillentette a vétkes oldalra, és pusztulást okoz.

Csinál egyetlen jócselekedetet, és saját magát és az egész világot is elbillentette az érdemes oldalra, és okozott magának és nekik megsegítést és sikert, ahogyan írva van: 'Az igaz ember a világ alapja' (Példabeszédek 10:25) – ez, aki helyesen cselekedett, és eldöntötte a világot az érdem irányába, és megmentette.”

(Hilchot Tesuvá 3:4)

Rámbám ezen tanítását legtöbbünknek nehezebbé eshet megértenünk. Hiszen tudjuk, hogy a valóságban a világ jóval összetettebb, és matematikailag egészen elenyészően kicsi esély van arra, hogy éppen a tökéletes egyensúly helyzetének kellős közepébe kerüljünk bele.

Mindenekelőtt meg kell szabadulnunk attól a tévképzettől, hogy csak az egész világ megmentése az értékes. Ha csak saját magunkat – vagy egyetlen lelket – „megmentünk”, az már olyan, mintha egy egész világot megmentettünk volna (ld. Misna Szanhedrin 4:5).

Addig, amíg a jó cselekedetet nem cselekedjük meg, mintegy „vakok” vagyunk, és nem látjuk azt, hogy hogyan gyűrűzik tovább a jó hatás. Ha látnánk, az csökkentené a szabad akaratunkat¹.

A változás, a komfortzónánk elhagyása, vagy hagyományos kifejezéssel élve: a *tesuvá* [megtérés] átformál minket. „A micva micvát vonz” – a látóterünk tágabbá válik, és megszabadulunk a megszokásaink láthatatlan bilincseitől. Ezzel pedig nemcsak magunkra, hanem a közvetlen környezetünkre is jó hatást gyakorlunk.

„Amikor beköszönt az Áv hónap, csökkentjük az örömet. [...] Ráv Pápa mondta: ezért ha Izrael fiának peres ügye van más vallásúval, akkor halogassa el, mert 'rossz a csillagzata'.” (Táánit 29a-b, ld. még Sulchán Áruach OC 551:1)

Ennek a törvénynek a mélyebb jelentése az, hogy a Teremtő az emberi-lelki egyensúlyunk fenntartásához különleges időszakokat rendelt. Nem pereskedünk, nem támadunk, nem a saját igazunkat hangsúlyozzuk, hanem inkább magunkba fordulunk és önkritikát igyekszünk gyakorolni.

Megerősítjük a Teremtőbe vetett hitünket, hogy Ő irányítja a világot, és ha mi is felkészültünk, akkor Ő már most azonnal készen áll arra, hogy megsegítsen minket:

„Már ma, ha hallgattok szavára.” (Zsoltárok 95:7, Szanhedrin 98a alapján)

Halljunk csak jó híreket, legyen ez – vagy a tavalyi – az utolsó gyászos Tisá BeÁv!

1 Számos esetben érvelnek a filozófusok azzal, hogy bizonyos dolgokat szükségszerűen nem érthetünk meg vagy láthatunk meg, mert azzal elveszítenénk a szabad akaratunkat, és csak jót tudnánk cselekedni. Ez ebben a formájában túlzás, hiszen a szabad akarat ennél jóval összetettebb. Sokkal több pozitív és negatív hatás ér minket annál, mintsem hogy egy-egy ilyen megértés által a szabad akarat teljes rendszere „összeomoljon”.

Az viszont igaz, hogy ha a világról való megértésünket kibővítjük, azzal csökkentjük a szabad akaratunkat – jó értelemben, a jó cselekedetek irányába elmozdítva.

Áv 9-e szokásai

A zsidó naptárban megannyi böjtnapja közül kettő kiemelkedik: Jom Kipur, ami a bűnökért való engesztelés tórai ünnepe, és Áv 9-e, amikor a Szentély pusztulását gyászoljuk.

Minden más böjtnap napkeltétől napnyugtáig tart, ez a kettő azonban a megelőző nap napnyugtájának (idén hétfő) elejétől másnap napnyugtájának végéig. (A pontos idei időpontokat lásd lentebb.)

A nap eseményei a hétfő délutáni **szeudát há máf szekettel** kezdődnek [elválasztó lakoma]. Ez annyiban egyedülálló esemény, hogy a böjt gyásza mintha már az azt megelőző lakomával elkezdődne. Ugyanis nem szabad kétféle főtt vagy sült ételt fogyasztani benne egyszerre (például tojást és halat). Ez különleges érzékenységre nevel: ha ezt megengednénk, már az önmagában ellentmondana a gyászra való készülődésnek.

A **Tórából** egész nap csak azokat a részeket tanulhatjuk, amik a Szentély pusztulásával

kapcsolatosak (ld. Kicur Sulchán Áru ch 114:5), mivel a Tóra „örvendezteti a szívet”.

Ezután **esti imára** megyünk a zsinagógába, ahol a megszokottnál kevesebb világítás, eltávolított díszek, Tóratakarók és függönyök, a szokásosnál visszafogottabb, halkabb imádkozás jelzik az alkalom különlegességét. Az ima után Jeremiás siralmait [Échá] olvassuk, és még néhány gyászdalt [kinot].

A **reggeli ima** során nem hordunk tálitot, tefilint. Gyászdalokat ilyenkor is olvasunk, de az Échát már nem olvassuk fel ismét. A reggeli gyászdalok listája jóval hosszabb, eredetileg egészen délig elhúzódott az olvasásuk, számos közösségben azonban már nem szokták felolvasni az összeset.

A **halachikus déltől** (vagyis a napkelte és napnyugta közötti felező időponttól, idén 12:48) kezdve valamelyest enyhül a gyász: már ülhetünk 30 cm-nél magasabb székre. A délutáni ima előtt a tálitot és a tefilint is felvesszük.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este**: 18:34 és 19:47 között.

Szombat kimenetele: 20:56.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:11-ig.

A zsinagógában **péntek este** 18:00-tól tanulunk, 18:30-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

Áv 9-e böjtnap: augusztus 12-én hétfőn 20:00-tól 13-a kedd 20:36-ig.

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában legközelebb:

JÖVŐ HÉTEN! Augusztus 17-én, szombat 9:00-kor, Váetchánán szombatján.

Sábát sálom! Gut sábesz!

A Teremtő hozzon vigasztalást Izrael egész népének!